

Iran-Contra-skandaali

Useita amerikkalaisia otettiin panttivangeiksi Libanonin sisällissodassa 1980-luvun alkupuolella. Heidän vapauttamisekseen Yhdysvaltojen hallitus myi kesällä 1985 Israelin välityksellä salaisesti noin 500 TOW-panssarintorjuntaohjusta Iranille, joka puolestaan painosti Hizbollah-järjestöä vapauttamaan yhden vangeistaan. Kauppoja jatkettiin vähin erin, mutta muiden panttivankien vapauttaminen osoittautui hankalaksi.

Yhdysvaltojen kansallisessa turvallisuusneuvostossa kehitettiin suunnitelma käyttää salaisia asemyyjtejä Iranille myös Nicaraguan hallitusta vastaan taistelevien Contrasien tukemiseen. Iranille myytiin vuonna 1986 muun muassa 1000 TOW-ohjusta, jotka olivat tehokkaita panssarintorjunta-aseita käytettäväksi Irakia vastaan käydyssä sodassa. Aseista saadut rahat ohjattiin salaisille tileille ja edelleen Nicaraguan kapinallisille.

Asia paljastui eräästä lehtikirjoituksesta ja aselastissa olleen koneen pudottua Nicaraguassa marraskuussa 1986. Presidentti Ronald Reagan aluksi kielsi, ettei mitään salakauppoja ollut tapahtunut, mutta kohta todisteet olivat liian vahvoja. Kongressi oli nimenomaan lailla kieltänyt aseiden myynnin Iraniin ja Nicaraguan kapinallisten tukemisen, joten kyseessä oli selvästi rikollinen teko.

Tutkimukset paljastivat monimutkaisen verkoston, jossa keskeinen rooli oli presidentin turvallisuusneuvonantajalla amiraali John Poindexterillä ja hänen alaisellaan everstiluutnantti Oliver Northilla. Huolimatta yrityksistä tuhota tärkeitä asiakirjoja asetettiin useita johtavia virkamiehiä syytteeseen ja tuomittiin tai muuten erotettiin virastaan. Tapahtumista julkaistiin myös raportti, mutta silti kesti kauan saada skandaalin monia vaiheita päivänvaloon.

Presidentti Reagan myönsi tapahtuneet väärinkäytökset televisiopuheessaan maaliskuussa 1987 mutta kielsi edelleen tienneensä asiasta. Reaganin kannatus mielipidemittauksissa putosi 67 prosentista 46 prosenttiin, mikä haittasi myös hänen toimintaansa kansainvälisessä politiikassa. Liittolaiset moittivat Yhdysvaltoja salakähmäisestä ja moraalittomasta pelistä. Reagan selvisi lopulta paremmin kuin Richard Nixon aikoinaan Watergate-skandaalista ja kykeni jatkamaan kautensa menestykselliseen päätökseen. Hänen oikeistolaiset ihailijansa eivät ole nähneet tapahtuneessa mitään kovin pahaa, koska arvioitiin presidentin toimineen hyvässä uskossa ja oikean asian puolesta.

Lähteinä mm. Jeremy Isaacs - Taylor Downing, Cold War (1998), s. 367. Internetissä: Wikipedia, hakusanat "Iran-Contra Affair" ja "Iran-Contra-skandaali".